

14. Ochmański M. (1987) Losy młodzieży z rodzin alkoholicznych i jej charakterystyka psychospołeczna, Ciechanów.

15. Osiński W. (2002) Zarys teorii wychowania fizycznego, Warszawa.

16. Pospiszyl K. (2001) Kilka uwag o genezie patologicznych form zachowania się współczesnej młodzieży, Kraków.

17. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, Dz.U. Nr 152, poz 1493.

18. Salmonowicz S. (1966) Prawo karne oświeconego absolutyzmu, Toruń.

19. Schneider J. (1995) Przystępczość zorganizowana z międzynarodowego kryminologicznego punktu widzenia, PiP.

20. Strzyżewski S. (1990) Proces wychowania w kulturze fizycznej, Warszawa.

21. Sztander W. (1993) Poza Kontrolą, Warszawa.

22. Szymanowski T. (1967) Młodociani w polskim prawie karnym i penitencjarnym, Warszawa.

23. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r, KKW, Dz.U. Nr 90, poz 557.

24. Walczak A. Żochowska (1988) Systemy postępowania z nieletnimi w państwach europejskich, Warszawa.

25. Woronowicz Bohdan T. (1994) Alkoholizm jako choroba, Warszawa.

Marcin Bryła, master, Rzeszow University (Poland), ivanna.luch@gmail.com

Juvenile crimes as a social problem: aspects of the sociological research

The article describes a historical retrospective of the society attitude to the crimes committed by minors. The author analyzes the mechanisms of family influence on the young personality development. Lately, we have witnessed a growing number of crimes related to minors. The number of aggression display has increased proportionally to the increase of crime. The author believes that aggression to others has become a norm in a modern society. An important element of the re-socialization of young offenders is planning of their leisure time, i.e. involving them into public and sport activities, etc. The author emphasizes in order to bring up the youth it is important to change the policy of the society towards the young offenders.

Keywords: crimes committed by minors, aggression, violence, banditry, lawlessness, hooliganism, robbery.

Марцін Брыла, маг., Жешувський університет (Польща), ivanna.luch@gmail.com

Злочини неповнолітніх як суспільна проблема – в аспекті соціологічних досліджень

Охарактеризована історична ретроспектива ставлення суспільства до злочинів, скоєних неповнолітніми особами. Автор аналізує механізми впливу сім'ї на становлення особистості молодої людини. На протязі останніх років спостерігається зростання кількості злочинів пов'язаних з неповнолітніми. Пропорційно до зростання рівня злочинності, зростає і кількість проявів агресії. Автор вважає, що агресія щодо інших осіб стала нормою в суспільстві. Важливим елементом ресоціалізації молодих злочинців є розпланування їхнього вільного часу, тобто задіяти їх у суспільних роботах, спортивних змаганнях. Автор наголошує на важливій ролі освіти у вихованні молодої людини, вважає, що необхідно змінити політику суспільства по відношенню до молодих злочинців.

Ключові слова: злочини скоєні неповнолітніми особами, агресія, насилля, бандитизм, безправ'я, хуліганство, розбійництво.

Марцін Брыла, маг., Жешувський університет (Польща), ivanna.luch@gmail.com

Преступления несовершеннолетних как общественная проблема – в аспекте социологических исследований

Описаны историческая ретроспектива отношение общества к преступлениям, совершенным несовершеннолетними лицами. Автор анализирует механизмы влияния семьи на становление личности молодого человека. На протяжении последних лет наблюдается рост количества преступлений связанных с несовершеннолетними. Пропорционально росту уровня преступности, растет и количество проявлений агрессии. Автор считает, что агрессия в отношении других лиц стала нормой в обществе. Важным элементом ресоциализации молодых преступников является планировка их свободного времени, то есть задействовать их в общественных работах, спортивных соревнованиях. Автор подчеркивает важную роль образования в воспитании молодого человека, считает, что необходимо изменить политику общества по отношению к молодым преступникам.

Ключевые слова: преступления совершенные несовершеннолетними лицами, агрессия, насиллие, бандитизм, безправие, хулиганство, разбой.

* * *

УДК 321.72(47+57)(09)

Назаров М. С.,
аспірант кафедри політології, Харківський
національний університет ім. В. Н. Каразіна
(Україна, Харків), politics.sumdu@gmail.com

ПЕРЕДУМОВИ КОНСОЛІДАЦІЇ ПАРТІЙНИХ СИСТЕМ

Аналізуються передумови консолідації партійних систем. У якості базової схеми аналізу беруться інституційні передумови консолідації партійних систем, запропоновані Клаусом фон Бойме. Розглядаються три основні та п'ять допоміжних критеріїв консолідації партійних систем. Особлива увага приділяється таким факторам як консолідація національних кордонів та наявність соціальних розколів. У рамках дослідження робиться спроба порівняльного аналізу перспектив консолідації партійних систем при різних формах правління. На останок аналізується роль та місце громадянського суспільства в процесі консолідації партійних систем.

Ключові слова: консолідація, соціальні розколи, партійна система, стабільність, пострадянський простір.

Якщо представники транзитологічного підходу у своїх дослідженнях перехідних суспільств роблять акцент на стратегічному виборі політичних еліт, то представники інституційного підходу зосереджуються на функціонуванні політичних інститутів. Аналізуючи інституційні передумови консолідації партійних систем, німецький партолог Клаус фон Бойме виділив три основні фактори, які грають вирішальну роль у становленні партійних систем: 1) консолідація кордонів національних держав; 2) вибір форми правління; 3) вибір виборчої системи [1, с. 309–323]. Консолідація кордонів національних держав є вкрай важливою передумовою консолідації партійних систем, адже це робить чітким та зрозумілим політичне поле, на якому «грають» політичні партії. Для країн «четвертої хвилі» демократизації характерним є активізація націоналістичних та сепаратистських проявів, які проявляються у двох формах: сецесії – виділенні певного регіону у процесі створення нової держави (Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія) та іредентизмі – прагненні етнічної меншини до возз'єднання з проживаючою в іншій державі спільнотою (Косово, Албанія). Звертаючись до історії, вчений зазначає, що тільки у п'яти з дев'ятнадцяти східноєвропейських країн кордони в 1990-х роках співпадали з кордонами старих національних держав (Польща, Румунія, Чехословаччина, Югославія, Угорщина). Решта країн були неконсолідованими продуктами розпаду Радянського Союзу, Чехословаччини та Югославії. Національне питання в регіонах, які шукають свою ідентичність заходила настільки далеко, що результати виборів у значній мірі дублювали етнічний склад населення. Всі етнічні групи у більшості своїй голосували за свої етнічні партії [2, с. 57].

Другим фактором, який суттєво впливає на консолідацію партійних систем є вибір форми правління. Цей вибір є продуктом політичної трансформації, в результаті якої встановлюється президентський, парламентський чи змішаний режим. Досліджуючи ймовірність встановлення того чи іншого режиму в процесі трансформації не важко помітити, що на початкових етапах транзиту в основному формується президентський чи змішаний режим. Ця обставина пояснюється тим, що на початкових етапах демократизації партійна система має фрагментарний характер, її суб'єкти не мають досвіду коаліційної діяльності, як результат – політична вага парламенту досить низька. На наступних етапах трансформації, по мірі демократизації політичної системи та вироблення механізмів міжпартійної взаємодії

роль партійної системи зростає, а значить і з'являється можливість зміни форми правління. Важливим фактором, який впливає на становлення політичного режиму на пострадянському просторі є співвідношення сил між партійною номенклатурою та демократичною опозицією. Якщо перевага на боці номенклатури, то зростає вірогідність формування президентської форми правління, якщо ж сильніші демократи – встановлюється парламентська чи змішана система.

На думку Х. Лінца, найбільш прийнятною для консолідації партійної системи формою правління є парламентська. Справа полягає в тому, що при парламентській моделі інститут виборів створює справжню альтернативу державному курсу. Внаслідок волевиявлення в парламенті формуються різноманітні конфігурації: коаліційний уряд, співпраця влади та опозиції чи їх конфронтація. А найголовніше є те, що опозиційні партії отримують шанс взяти реванш на наступних виборах та сформувати уряд [3]. У той час президентські режими навпаки збільшують поляризацію суспільства, сприяють подальшій персоналізації влади та унеможливають інституційний розвиток політичних партій. На певному етапі демократизації в Україні, як і в більшості країн посткомуністичного простору відбувся перехід від президентської до парламентської системи з обмеженням повноважень президента та поділу влади на незалежні гілки. Окрім цього на партійну систему впливають такі інституційні фактори як: розподіл влади між регіональними та федеральними органами влади; місце та роль конституційного суду у структурі державної влади тощо.

Наступним інституційним фактором, що впливає на консолідацію партійних систем є виборча система. Цей фактор вважається вченими одним із найбільш потужних чинників впливу на становлення партійних систем. Досліджуючи взаємозв'язок між виборчим законом та партійною системою, М. Дюверже запропонував три підходи, які отримали назву «соціологічних законів»: 1) режим пропорційного представництва веде до багатопартійної системи з жорсткими, незалежними і стабільними партіями; 2) мажоритарне голосування в два тури веде до багатопартійної системи, в якій партії характеризуються «м'якою» структурою, схильністю до альянсів і відносною стабільністю; 3) мажоритарне голосування в один тур веде до дуалістичної системи з чергуванням при владі великих незалежних партій» [4, с. 300]. Вчений наголошує на тому, що ці закони відображають виключно загальні закономірності взаємозв'язків між виборчою та партійною системами та у неконсолідованих демократіях можуть зустрічатися певні відхилення. Якщо зупинитися на пострадянському досвіді трансформацій, то зауважимо, що для радянської номенклатури для збереження політичних позицій найбільш вигідна мажоритарна виборча система. Ця система сприяє максимальному використанню наявних переваг та збереження статус-кво. Для демократичної опозиції навпаки, вигідною виборчою системою є пропорційна, який унеможливає монополію однієї партії на владу, сприяє конкуренції та партійному будівництву. Важливо зазначити, що остаточний вплив на консолідацію партійних систем чинить спільна дія декількох інститутів.

Розглянувши три базові фактори консолідації партійних систем, ми переходимо до додаткових

критеріїв, які характеризують якість консолідації. Перед тим як розглянути ці критерії, зауважимо, що про консолідацію партійної системи ми можемо говорити лише тоді, коли політичні партії досягли певної автономії як від держави, так і від суспільства. Це вкрай важлива умова, адже лише при наявності партій як самодостатніх суб'єктів політичного процесу можлива консолідація партійної системи. Першим критерієм, що відповідає за стан консолідації є рівень екстремізму. Мається на увазі те, що для кращої консолідації партійної системи необхідний мінімальний рівень насилля та екстремізму. Специфіка країн Східної Європи полягає в тому, що за ліберально-демократичними партіями, які з'являються під час транзиту не рідко ховаються націоналістичні сили. Для прикладу, в таких поліетнічних країнах як Югославії та Словенії майже всі відомі політичні партії були націоналістичними.

Значним фактором в контексті успішної консолідації партійних систем є чітка структура соціальних та політичних розколів. С. Ліпсет та С. Роккан розглядали становлення партійних систем Заходу у взаємозв'язку з трансформаціями, які були викликані в XIX ст. промисловою та національною революціями. Відповідно окрім інституційного, ми можемо виокремити і соціетальний підхід при дослідженні еволюції партійних систем. У рамках цього підходу, консолідація партійних систем відбувається в результаті оформлення своєрідної констеляції соціетальних розколів у конкретному суспільстві. Дослідивши різні підходи в аналізі соціальних кліважів, Г. Голосов виділив сім проблемних вимірів, які впливають на становлення партійних систем: 1) релігійний; 2) культурно-етнічний; 3) соціально-економічний; 4) зовнішньополітичний; 5) посматеріальний; 6) кліваж «місто-село»; 7) вимір «підтримки режиму» [1, с. 207–222]. На початкових стадіях транзиту більш проявляють себе територіальні та культурні розколи, які використовуються демократичною опозицією для політичної боротьби. Після зміни влади має місце створення багатьох «диваних партій», які орієнтовані на харизматичного лідера. З часом більшість з них припиняють своє існування, а найбільш життєздатні починають формувати партійну систему. Серед країн четвертої хвилі демократизації однопартійна система була дискредитована, у той час як не існувало досвіду багатопартійності. У результаті цього новостворені партії ліберально-демократичного спрямування наповнювалися представниками номенклатури та комуністичної партії.

Як ми вже показали, у перехідних суспільствах актуалізуються досить значна кількість соціальних розколів, однак не всі вони стають соціально-політичними. Соціетальний кліваж перетворюється на соціально-політичний у тому випадку, коли налагоджується зв'язок між відповідною групою інтересів та партією, що представляє їхні групові інтереси на політичному рівні. Також важливим індикатором цього переходу є часовий – актуальність соціально-політичного розколу протягом тривалого проміжку часу. Вважається, що соціально-політичний кліваж є встановленим, якщо протягом двох електоральних циклів зберігається зв'язок між певними соціальними групами та партіями, що представляють їх інтереси [5, с. 50–51]. Відсутність диференційованої структури групових інтересів впливає негативно на консолідацію партійних систем. У країнах Східної Європи

має місце надмірна концентрація уваги суспільства на боротьбі між парламентськими партіями, у результаті чого інші суб'єкти політичного життя залишаються незатребуваними. Аналізуючи політичні трансформації в Польщі, В. Васович назвав цей феномен «надмірною парламентаризацією», маючи на увазі створення великої кількості карликових партій, бізнес списків, що сприяли штучній фрагментації партійної системи [6, с. 19–48]. На початку транзиту серед країн посткомуністичного простору рівень політичної фрагментації був досить високим у порівнянні з країнами Заходу. У 1994 році в Угорщині об'єдналися ліва «Угорська соціалістична партія» та права «Союз вільних демократів», що стало безпрецедентним кроком на фоні перманентного ідеологічного протистояння у сусідніх країнах. Спад фракціоналізму є одним з індикаторів консолідації партійної системи. Серед східноєвропейських партій фракційність була наслідком розколів, що зсунулися і лише частково знайшли відображення в партійній організації.

Наступним індикатором консолідації партійної системи є здатність політичних партій сформувати парламентську коаліцію. Дієздатна коаліція з реальною підтримкою громадян їхнього курсу є необхідною умовою для становлення демократичного політичного устрою. Найкращим варіантом з точки зору партійної консолідації є формування коаліції «національного єднання», куди долучаються партії різного ідеологічного спрямування заради загальнодержавних цілей. Не важко помітити, що на посткомуністичному просторі таких коаліцій сформовано не було, а до складу уряду входили представники найрізноманітніших фракцій, у тому числі комуністи. По мірі зменшення політичної фрагментації вірогідність створення дієздатних коаліцій зростає, однак це має місце на більш пізніх етапах демократичного транзиту. Для формування дієздатної коаліції важливою умовою є інституціоналізація коаліційної угоди шляхом чітких формулювань у Конституції. Проблема виникає в більшості перехідних демократій, де основний закон не регламентує діяльність коаліції, виконання положень коаліційної угоди, розподіл обов'язків та посад та відповідальність за невиконання угоди. Таким чином, не урегульованість діяльності коаліції в Конституції перехідних держав не сприяє цілісності та життєздатності парламентських коаліцій, а значить є перепорою на шляху до консолідації партійної системи.

Досліджуючи необхідні умови для консолідації партійних систем на посткомуністичному просторі, А. Мелешевич виділяє внутрішню стабільність та зовнішню автономію партійної системи як ключові передумови консолідації. Є три показники, які допомагають виміряти ступінь автономності партійної системи: 1) роль політичних партій у рекрутуванні кадрів для законодавчої гілки влади; 2) роль політичних партій у формуванні виконавчої влади; 3) могутність партій в різних регіонах держави [7]. Роль партій у рекрутуванні кадрів для законодавчої та виконавчої влади є чітким індикатором того, що політичні партії розглядаються як самодостатні суб'єкти для допомоги у працевлаштуванні. Могутність партій у центрі та на місцях демонструють нам масштабність впливу партій, їхній «охват» електорату, потенціал впливу. У свою чергу внутрішня стабільність передбачає усталені норми взаємозв'язку між суб'єктами партійної системи, їх здатність до співіснування та

кооперації. Також ми можемо впевнено говорити про фактор входження у європейські інтеграційні структури як позитивний чинник партійної консолідації, хоча основну роль у цьому процесі грають саме інституційні особливості політичної системи.

При аналізі інституційного розвитку посткомуністичних політичних систем, російський політолог І. Тарасов виділяє органічний та неорганічний тип партійної консолідації. Для органічного типу характерним є необхідний набір інституційних та процедурних передумов, що сприяють достатньо швидкій та успішній партійній консолідації. На відміну від органічного, неорганічний характеризується відсутністю необхідних передумов, що унеможливають, блокують чи суттєво уповільнюють партійну консолідацію. І. Тарасов виділяє три історичні періоди формування консолідованої партійної системи на посткомуністичному просторі: 1) 1989–1991 охоплює період від ліквідації монополії комуністичної партії до моменту розпаду демократичних рухів; 2) 1991–1998 характеризується як нестабільністю партійних систем в країнах Центральної та Східної Європи, так і прагненням ведучих політичних сил домінувати на політичному полі; 3) після 1998 період визначається тенденцією до стабілізації партійної системи та «стандартизації» політичних партій [8]. Кожен з цих періодів формує значний вплив на подальшу «долю» конкретної партійної системи, формуючи той чи інший тип партійної консолідації. У країнах, де сформувався органічний тип партійної консолідації, ми можемо констатувати й успішній демократичний транзит. Болгарія, Угорщина, Польща, Словенія та Чехія продемонстрували яскравий приклад органічної партійної консолідації, яка включала в себе значну роль парламентаризму, якісну партійну конкуренцію та здатність до формування дієздатних парламентських коаліцій в умовах функціонування ліберальної демократії.

Коли ми говоримо про країни, в яких демократичний транзит не закінчився чи виявився безуспішним, то ми обов'язково стикаємося з проблемою неорганічного типу партійної консолідації. Для цього типу характерними рисами є: низький рівень суспільної активності, гібридність політичного режиму, значні повноваження президента, незначна роль політичних партій у процесі прийняття політичних рішень. Партійна консолідація неорганічного типу обумовлена існуванням нав'язаного консенсусу, що сприяє обмеженню конкуренції в обмін на збереження владних ресурсів [9, с. 178–189]. Для даних політичних систем типовим є домінування владних структур над структурами громадянського суспільства, моноцентризм інституту президента, домінування клієнтарно-патронажних відносин та персоналізація влади.

Говорячи про роль громадянського суспільства в процесі партійної консолідації, вчені по-різному вбачають місце та роль цього демократичного інституту. Так, Г. Сіліман виділяє такі базові функції громадянського суспільства у ході демократизації: 1) формування в органах державної влади системи стримування та противаг; 2) підвищення рівня самоорганізації суспільства; 3) просвітницька діяльність серед широких мас за для підвищення рівня політичної свідомості; 4) активізації політичної участі; 5) допомога у розвитку демократичних інститутів [10, с. 18–19]. Суб'єкти

громадянського суспільства грають відчутну роль як у процесі партійної консолідації, так і загалом у демократичному транзиті. Активні та освічені громадяни самоорганізуються у спільноти, які в подальшому впливають як на діяльність політичних партій, так і на владу загалом. На прикладах західноєвропейських країн ми можемо упевнитися в тому, що ефективні інститути громадянського суспільства сприяють органічній партійній консолідації, у той час як їх нерозвиненість (посткомуністичні країни) чи знаходження у зародковому стані (пострадянські країни) призводять до неорганічної консолідації партійної системи. Досліджуючи інститут громадянського суспільства, С. Горбатов основною його задачею бачить не у трансформації політичного режиму, а в демократизації соціуму. Це є досить актуальне твердження для посткомуністичного простору, де в значній мірі саме суспільство є носієм недемократичних цінностей.

Список використаних джерел

1. Теория партий и партийных систем: Хрестоматия / сост. Б. А. Исаев. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 400 с.
2. Дуткевич П. Вызовы демократизации: перспективы политической трансформации в Восточной Европе // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Политология. – 2001. – №3. – С.57.
3. Линц Х. Опасности президентализма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: old.russ.ru/antolog/.../2-3/dem14.htm
4. Дюверже М. Политические партии / Дюверже М. – М.: Академический Проект, 2002. – 560 с.
5. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституціональний вимір / Романюк А. – Львів: Триада плюс, 2004. – 392 с.
6. Васович В. Переход к демократии в посткоммунистических странах (Парадоксы перехода – демократизации) // Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология. – 1998. – №2–3. – С.19–48.
7. Meleshevich A. Party Systems in Post-Soviet Countries: A Comparative Study of Political Institutionalization in the Baltic States, Russia, and Ukraine. – New York, 2007.
8. Тарасов И. Институциональное развитие посткоммунистических политических систем стран Центрально-Восточной Европы: сравнительный анализ: автореф. дисс. ... д-ра полит. наук / Тарасов Илья. – Саратов, 2009.
9. Бродовская Е. Базовые типы партийной консолидации на посткоммунистическом пространстве / Е. Бродовская, М. Варфоломеев // Научные ведомости БелГУ. – 2011. – №17. – С.178–189.
10. Siliman G. Organizing for Democracy: NGOs, Civil Society, and the Philippine State / G. Siliman // Quezon City. – 1998 – P.18–19.

References

1. Teoriya partii i partiynui sistem: Hrestomatiya / sost. B. Isaev. – M.: Aspect Press, 2008. – 400 s.
2. Dytkevich P. Vuzovu democratizatsii: perspective politicheskoi transformacii v Vostochnoi evropе // Vestnik Rossiyskogo universiteta druzhbu narodov. Seriya: Politologiya. – 2001. – №3. – S.57.
3. Linc X. Opasnosti presidentializma [Elektronniy resurs]. – Rejum dostupa: old.russ.ru/antolog/.../2-3/dem14.htm
4. Duverje M. Politicheskie partii / Duverje M. – M.: Akademicheskii proekt, 2002. – 560 s.
5. Romanyuk A. Porivnalniy analiz politicheskikh sistem krain Zahidnoi Evropu: instutyciinui vumir / Romanyuk A. – Lviv: Triada plus, 2004. – 392 s.
6. Vasovich V. Perexod k demoratitii v postkommynisticheskikh stranah // Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 18. Sociologiya i politologiya. – 1998. – №2–3. – S.19–48.
7. Meleshevich A. Party Systems in Post-Soviet Countries: A Comparative Study of Political Institutionalization in the Baltic States, Russia, and Ukraine. – New York, 2007.
8. Tarasov I. Institucioonnoe razvitie postkommynisticheskikh politicheskikh system stran Centralno-Vostochnoi Evropu: sravnitelnuj analiz: avtoref. diss. ... d-ra polit. nauk / Tarasov Illa. – Saratov, 2009.

9. Brodskaya E. Bazovue tipu partiinoi konsolidacui na postkommunisticheskom prostranstve / E. Brodskaya, M. Varfolomeev // Nauchnye vedomosti BelGU. – 2011. – №17. – S.178–189.

10. Siliman G. Organizing for Democracy: NGOs, Civil Society, and the Philippine State / G. Siliman // Quezon City. – 1998 – P.18–19.

Nazarov N. S., post-graduate student, Kharkiv Karazin National University (Ukraine, Kharkiv), politics.sumdu@gmail.com

Preconditions of consolidation the party systems

This article analyzes the preconditions of consolidation of party systems. In a basic scheme of analysis taken institutional preconditions for the consolidation of party systems offered by Klaus von Boime. There are three main and five additional criteria for party systems consolidation. Special attention is given to factors such as the consolidation of national borders and the existence of social cleavages. The study attempts comparative analysis of prospects for the consolidation of party systems in various forms of government. Finally analyzes the role and place of civil society in the consolidation of party systems.

Keywords: consolidation, social cleavages, party system, stability, post-Soviet space.

Назаров Н. С., аспирант кафедры политологии, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (Украина, Харьков), politics.sumdu@gmail.com

Предпосылки консолидации партийных систем

Анализируются предпосылки консолидации партийных систем. В качестве базовой схемы анализа берутся институциональные предпосылки консолидации партийных систем, предложенные Клаусом фон Бойме. Рассматриваются три основных, и пять вспомогательных критериев консолидации партийных систем. Особое внимание уделяется таким факторам как консолидация национальных границ и наличие социальных расколов. В рамках исследования делается попытка сравнительного анализа перспектив консолидации партийных систем при различных формах правления. В заключение анализируется роль и место гражданского общества в процессе консолидации партийных систем.

Ключевые слова: консолидация, социальные расколы, партийная система, стабильность, постсоветское пространство.

* * *

УДК 327

Остап'як В. І.,
кандидат політичних наук, директор Навчально-методичного центру політичних та євроінтеграційних досліджень Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), vasilij.ostapiak@gmail.com

ІНТЕГРОВАНЕ ПАРТНЕРСТВО В ОДНОПОЛЯРНОМУ ПРОСТОРИ

Доволі актуальним в сучасному середовищі видається до розгляду питання налагодження партнерства. Аналізуються партнерство, як фактор інтеграції держав у світове співтовариство, що цікавить також, через проблему пошуку оптимального розвитку глобального середовища. Значущим видається розглянути однополярний світоустрій, як елемент налагодження однополярного світового порядку з елементами розподілу балансу сил в геополітичному просторі.

Доводиться, що відповідно на будь-яку систему розподілу сил, в тому числі і однополярну, впливає налагодження рівня партнерства в системі міжнародних відносин. На відміну від того, що система міжнародних відносин є складною енергетичною структурою глобального середовища, партнерство є ключовим елементом, котрий здатен конструктивно об'єднати світове співтовариство в прагненні налагодження миру і безпеки у всьому світі. Такий підхід полягає у спробі розглянути проблему множинності, як беззаперечного фактору розвитку глобального середовища і партнерства, відповідно припускаємо, що множинність та багатоваріантність також відіграють значну роль в налагодженні конструктивних трансформацій світового співтовариства. Однак потрібно підкреслити, що світове співтовариство в сучасних умовах зіткнулося з безліччю стратегічно небезпечних факторів.

Ключові слова: партнерство, союз, інтеграція, співробітництво, однополярний простір.

Доволі актуальним в сучасному середовищі видається до розгляду питання налагодження партнерства. Партнерство, як фактор інтеграції держав у світове співтовариство цікавить також, через проблему пошуку оптимального розвитку глобального середовища. Значущим видається розглянути однополярний світоустрій, як